

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра загальноправових та політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика викладання соціально-політичних дисциплін

Освітня програма: _____ Політологія _____

Спеціальність: _____ 052 Політологія _____

Галузь знань: _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____

Ступінь вищої освіти: _____ магістерський _____

Затверджено на засіданні кафедри
загальноправових та політичних наук

Протокол №12 від 10 липня 2020 р.

м. Запоріжжя, 2020 р.

• Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>Методика викладання соціально-політичних дисциплін</i>
Рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський) рівень</i>
Викладач	<i>Попович Яна Максимівна, кандидат філософських наук</i>
Контактна інформація викладача	+380(61)7698626 kafedra_zpn@z.p.edu.ua <i>HYPERLINK</i> "mailto:kafedra_zpn@zp.edu.ua" , kafedrazpn@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>Згідно з розкладом</i>
Обсяг дисципліни	<i>Кількість годин для денної форми – 150; кредитів – 5, розподіл годин (лекції – 28, семінарські – 28, самостійна робота – 94), вид контролю – екзамен</i>
	<i>Кількість годин для заочної форми – 150; кредитів – 5, розподіл годин (лекції – 6, семінарські – 6, самостійна робота – 138), вид контролю – екзамен</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій</i>
• Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<i>Пререквізити навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «Методика викладання соціально-політичних дисциплін» базується на знаннях, одержаних при вивченні гуманітарних і соціально-економічних дисциплінах.</i>	
<i>Постреквізити навчальної дисципліни. Здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Методика викладання соціально-політичних дисциплін» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання: «Методологія наукових досліджень», «Методологія політичної науки», переддипломна практик, кваліфікаційна дипломна робота.</i>	
• Характеристика навчальної дисципліни	
<i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати: <u>загальні компетентності:</u></i>	
<i>• здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</i> <i>• здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</i> <i>• здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</i> <i>• здатність генерувати нові ідеї (креативність).</i> <i>• вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</i> <i>• здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</i>	
<i><u>фахові компетентності:</u></i>	
<i>• знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології.</i> <i>• розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.</i> <i>• застосування політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.</i> <i>• здатність використовувати широкий спектр політологічних теорій, концептів і методів для інтерпретації та змістовного аналізу політики</i> <i>• здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати складні</i>	

політологічні дослідження з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу.

результати навчання:

- застосовувати критичне мислення, раціональну аргументацію, аналіз та синтез.
- постійно вчитися та оволодівати сучасними професійними знаннями.
- проводити професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел.
- знати нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію.
- розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- застосовувати політологічні поняття, теорії і методи до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.
- використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для інтерпретації та змістовного аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.
- фахово виконувати політико-організаційні експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному ринку праці.
- розуміти предметну область та базову специфіку професійної діяльності.
- генерувати нові ідеї (креативність) в фаховому полі.
- визначати, формулювати та пропонувати шляхи вирішення професійних теоретичних і практичних проблем.
- вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово у професійній комунікації.
- фахово викладати політологічні дисципліни на відповідному рівні даної освітньої кваліфікації.

• **Мета вивчення навчальної дисципліни**

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика викладання соціально-політичних дисциплін» є формування системи знань та вмінь, необхідних для викладання соціально-політичних дисциплін, озброєння майбутнього викладача суспільно-політичних дисциплін змістом і педагогічними засобами навчання, знаннями та навичками, необхідними для здійснення ефективної гуманітарної освіти, національного виховання і всебічного розвитку учнів, допомогти майбутньому викладачеві вивчити проблеми вузівської методики навчання, визначити її особливості, актуалізувати розвиток професійно значущих особистих дидактичних здібностей і вмінь.

• **Завдання вивчення дисципліни**

- формування у студентів знань про понятійно-категоріальний апарат політичної науки
- формування ознайомлення з вимогами до навчання суспільно-політичних дисциплін Міністерства освіти і науки України;
- вивчення сучасних педагогічних технологій та методик викладання суспільно-політичних дисциплін;
- формування вмінь і навичок підготовки, проведення лекційних і семінарських занять із студентами, які вивчають політологію, розвиток їх методичної майстерності, мовлення, комунікабельності

• **Зміст навчальної дисципліни**

Змістовний модуль I. Загальні основи методики викладання.

Тема 1. Предмет методики викладання соціально-політичних дисциплін

Наукові засади методики викладання соціально-політичних дисциплін. Методологія як наука та сучасні методологічні закономірності. Методологічні категорії, що забезпечують упровадження інноваційних технологій в методику

викладання соціально-політичних дисциплін: дидактичні ідеї, дидактичні концепції, дидактичні категорії.

Філософія як методологічна основа методики. Використання філософських методів наукового пізнання при дослідженні явищ і процесів політичного світу. Логічні засади методики. Забезпечення цілісності, системності й логічної послідовності викладання соціально-політичних дисциплін. Дотримання вимог (законів) логіки у викладанні. Науково-педагогічні основи методики. Основні принципи дидактики, відповідно до яких здійснюється викладання соціально-політичних дисциплін. Психолого-педагогічні основи методики: урахування специфіки психології студентської молоді, психологічних особливостей сприйняття і засвоєння науково-політичних знань, спілкування викладача з аудиторією.

Методологія та методична система політологічної освіти. Предмет методики викладання соціально-політичних дисциплін. Методика викладання соціально-політичних дисциплін як наука про цілі, принципи, форми, методи і засоби викладання науково-політичних знань. Класифікація методики викладання науково-політичних дисциплін. Загальна, особлива і часткова методика. Значення методики для підвищення науково-педагогічного рівня викладання соціально-політичних дисциплін.

Науково-педагогічна література із загальних питань та окремих проблем методики викладання соціально-політичних дисциплін.

Тема 2. Педагогічні засоби викладання соціально – політичних дисциплін.

Навчальна, наукова і методична література з політології. Характеристика навчальної літератури як джерела інформації. Визначальна роль навчальної програми у викладанні. Зміст, структура і методичні функції навчальної програми та основні вимоги до її розробки. Підручники і навчальні посібники. Анотація вітчизняної та зарубіжної навчальної літератури з політології. Наукова література як джерело навчальної інформації: узагальнюючі праці, монографічні дослідження, статті в журналах і наукових збірниках. Основні вітчизняні і зарубіжні періодичні видання з політології, соціології і філософії. Довідкові видання — словники, енциклопедії, довідники, бібліографічні покажчики та їх функціональне призначення. Навчально-методична література (навчальні програми, плани семінарських занять, методичні розробки, збірники завдань і вправ тощо) та її функціональне призначення.

Фактичний матеріал у викладанні політології. Основне функціональне призначення фактичного матеріалу в навчальному процесі, в реалізації цілей навчання. Поєднання історичного і логічного підходів у викладанні. Статистичний матеріал у системі джерел навчальної інформації. Класифікація статистичного матеріалу — міжнародний, зарубіжний, національний, місцевий. Основні зарубіжні та українські статистичні видання. Принципи використання в навчальному процесі фактичного матеріалу: критичний підхід до оцінки фактичного матеріалу, врахування конкретно-історичних умов; поєднання відносних показників з абсолютними величинами; вибір типових і перевірених фактів.

Засоби унаочнення і технічні засоби навчання у викладанні політології. Засоби унаочнення і технічні засоби навчання як чинник підвищення ефективності навчального процесу. Поняття наочності у викладанні. Психолого-педагогічні основи використання засобів унаочнення. Класифікація засобів унаочнення: за характером матеріалу, що подається (натуральні, зображувальні, умовно-схематичні); за способом зображення (образні, умовно-схематичні); за змістом (понятійні, ілюстративні); за тривалістю практики використання (традиційні, сучасні). Зовнішня і внутрішня наочність.

Місце і роль технічних засобів у навчальному процесі. Основні види технічних засобів навчання: навчальні кінофільми, діапроекція, епіпроекція, звукозапис, відеозапис, навчальні і контролюючі машини, комп'ютерна техніка. Основні вимоги до використання засобів світлової проекції. Загальні вимоги до використання засобів унаочнення і технічних засобів навчання. Комплексне використання технічних засобів навчання у

спеціалізованих аудиторіях.

Публіцистика, твори художньої літератури і мистецтва у викладанні політології. Публіцистика в системі засобів навчання. Види творів політичної публіцистики: статті-репортажі, проблемні і науково-популярні статті, документальні нариси. Художня література і мистецтво в системі засобів навчання. Засоби і прийоми використання творів та образів літератури і мистецтва у навчальному процесі: посилання на твір, згадування образу, цитування, демонстрація, коментування.

Тема 3. Використання технічних засобів навчання

Інформаційні технології та технічні засоби у навчальному процесі. Нові інформаційні технології навчання – за українськими вченими Б.Патоніном, В.Грищенком, Б.Паньшиним – сукупність принципово нових схем і методів обробки даних, що впроваджуються в системи організаційного управління освітою та в системи навчання. Етапи інформатизації освіти. Етапи введення ТЗН в процес навчання як технологічної революції в освіті. Значення використання ТЗН у навчальному процесі. Три взаємопов'язані аспекти ефективного використання ТЗН: технічне забезпечення, методичне забезпечення, організаційне забезпечення.

Класифікація ТЗН: за функціональним призначенням, за принципом будови та роботи, за видом навчання, за логікою роботи, за характером впливу на органи чуттів, за характером пред'явленої інформації.

Функції ТЗН в навчально-виховному процесі. Використання комп'ютерів у викладанні соціально-політичних дисциплін

Тема 4. Викладач як суб'єкт педагогічного процесу. Основні вимоги.

Педагогічна діяльність – це діяльність педагога в навчально-виховному процесі, спрямована на формування і розвиток особистості вихованців. Які властивості повинен мати педагог, щоб його можна було назвати вихователем? Що стоїть за словами

«педагогічна майстерність педагога»? Безперечно, будь-яка майстерність, у тому числі й педагогічна, розкривається в діяльності, причому в діяльності ефективній. Саме таке розуміння майстерності прийняте в педагогіці.

Ефективність процесу виховання багато в чому залежить від дії педагога – суб'єкта педагогічного процесу, тобто викладача, який безпосередньо й багатогранно впливає на кожний його компонент. Головне – педагог повинен зробити виховання центральною постаттю цього процесу, його активним, свідомим, повноправним та самостійним учасником. Завдання викладача полягає в тому, щоб формувати у вихованця мотивацію, навички та вміння самовдосконалення, озброїти його ефективною методикою, прищепити почуття суб'єктності в педагогічному процесі. Впоратися з цим дуже складним завданням може тільки справжній майстер своєї справи.

Викладач – у широкому розумінні слова – працівник вищої або загальноосвітньої школи; у вузькому розумінні слова – штатна посада у вищих навчальних закладах.

Викладач – центральна постать у процесі навчання. Викладання соціально - політичних дисциплін не можливе без постійного удосконалення майстерності викладача. Дослідження Джозефа Аксельрода довели: хороші викладачі різняться своїм стилем та інтелектуальним потенціалом.

Складові ефективного викладання: мотивація, організація, пояснення, узагальнення. Основні напрямки роботи викладача: навчальна робота, навчальна методична робота, науково-дослідницька робота, організаційно-методична робота, виховна робота, контроль за виконанням.

Функції викладача у викладанні соціально-політичних дисциплін: викладач як експерт, викладач як формальний авторитет, викладач як агент соціалізації, викладач як прискорювач процесу навчання, викладач як егоїдеал, викладач як особистість.

Тема 5. Етика взаємовідносин викладача і студента

Поняття етики у викладанні соціально-політичних дисциплін. Етичні кодекси поведінки. Заборона викладачу узурпувати свою владу над студентом, особливо у формі

експлуатації та насилля в будь-яких формах. Інтелектуальний снобізм – постановка навчальних завдань, які перевищують інтелектуальні можливості студента. Етика викладання передбачає здатність педагога орієнтувати студентів на самостійний пошук потрібних матеріалів, його вміння викликати інтерес до предмету і заставити працювати.

Основні причини порушення етичних норм поведінки викладача. Особисті взаємовідносини викладача і студента: 1) запам'ятовування імен студентів, а не тільки прізвищ; 2) проведення індивідуальних консультацій; 3) пошук способів показати інтерес викладача до студента; 4) здійснення зворотнього зв'язку зі студентами.

Індивідуальний підхід викладача до студентів. Типи студентів за Діком Менном: 1) піддатливі, поступливі; 2) схвильовано-залежні; 3) розчаровані робітники; 4) незалежні студенти; 5) «герої»; 6) «снайпери»; 7) ті, що шукають уваги; 8) мовчазні студенти.

Тема 6. Психологічні проблеми взаємодії викладача і студента в процесі навчання: демократія і дисципліна.

Сприйняття соціально-політичних дисциплін студентами. Особливості запам'ятовування студентами матеріалу. Навчання шляхом інтуїції. Як правило, це отримання імпульсу від спілкування з людьми, наприклад, в ході дискусії, гри тощо. Викладач виступає як помічник у навчанні. Навчання шляхом сприйняття передбачає спостереження (перед тим, як зробити якийсь висновок), розгляд проблем з різних точок зору, осмислення глибини матеріалу, який вивчається.

Навчання шляхом роздумів передбачає логічний аналіз ідей, систематичне планування у вивченні матеріалу.

Навчання шляхом дії передбачає здатність до виконання дій, ризику, вміння впливати на людей і події.

Демократія, дисципліна і порядок в процесі навчання. Як досягнути бажаної тишини і уваги для ефективності проведення заняття? Особливості психології поведінки викладача.

Комунікативна діяльність викладача щодо організації поведінки, організації діяльності, оцінки поведінки та діяльності студентів

Тема 7. Закони, закономірності і принципи навчання соціально – політичних дисциплін.

Навчальний процес має свої закони та закономірності, які визначають порядок досягнення цілей і завдань навчання, сприяють ефективному управлінню навчальною діяльністю, надають можливість передбачити результати навчально-виховної роботи, науково обґрунтувати та оптимізувати зміст, методи й форми навчання учнів на сучасному етапі формування національної системи освіти. Будь-який закон має і пояснювальну, і прогностичну функції. Дидактичні закони дають змогу з'ясувати сутність навчального процесу, віддзеркалюють його об'єктивні, внутрішні, суттєві та відносно стійкі зв'язки. Перші спроби сформулювати закони знаходимо в античних учених Платона, Арістотеля, Квінтіліана, які узагальнювали практику навчання у вигляді зводу рекомендацій. Я. А. Коменський намагався представити педагогіку як систему правил, практичних керівництв до дії. У «Великій дидактиці» він згрупував їх за тематичною ознакою: «Основні правила легкості навчання й учіння», «Основні правила природного учіння і навчання», «Дев'ять правил мистецтва навчати наукам». А. Дістервег збільшив кількість правил до 33 і згрупував їх стосовно вчителя, предмета викладання та учня. Й. Песталоцці сформулював закони розумового розвитку дитини – від невизначеного споглядання до ясного уявлення, а від них до ясних понять. Він також вважав, що «кожний предмет діє на наші почуття залежно від ступеня його фізичної близькості чи віддаленості». Численні правила та настанови К. Д. Ушинського можна назвати основними закономірностями дидактики, наприклад: «Чим більше фактичних знань здобув розум і краще їх переробив, тим він більше розвинений і сильний».

Змістовний модуль II. Методологія викладацької діяльності

Тема 8. Методи викладання соціально – політичних дисциплін.

Серед основних умов, які визначають ефективність викладання-учіння, особливе місце посідають методи навчання, бо вони безпосередньо формують і визначають характер взаємин педагогів і учнів, суттєво впливають на формування суб'єкт-суб'єктних стосунків між ними. Поняття «метод навчання» досить складне, що зумовлюється надзвичайною багатогранністю процесу, який має відображати ця категорія. Г. Ващенко подав зміст загальних методів навчання і їх класифікацію. На його думку, метод навчання – це засіб або система засобів, свідомо вживаних для досягнення тих спеціальних завдань, що містить у собі навчальний процес.

А. М. Алексюк визначає метод навчання як спосіб спільної діяльності вчителя і учнів, яка передбачає оволодіння учнями соціальним досвідом людства та організацію і керівництво вчителя навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Класифікація методів навчання: за джерелами отримання знань (словесні, наочні, практичні); за логічними шляхами засвоєння знань (аналітичний, синтетичний, індуктивний, дедуктивний, метод аналогії); за характером і рівнем пізнавальної діяльності студентів (пояснювальна – ілюстративна, проблемна, частково-пошукова, дослідницька).

Тема 9. Активні та інтерактивні методи активізації навчально –пізнавальної діяльності.

Проблема використання в дидактичному процесі методів активізації початково-пізнавальної діяльності учнів особливо актуальна на сучасному етапі становлення національної системи освіти і збагачення її новим змістом. Із педагогічної практики відомо, що ефективність навчання учнів суттєво знижується, коли застосовуються пасивні методи дидактичного впливу, відсутній діалог між педагогом і учнем. З метою формування особистості учня в навчальному процесі сучасна дидактика рекомендує збагачувати традиційні методи навчання такими прийомами та способами, які сприяли б формуванню в суб'єктів учіння мотивації учіння, майбутньої професійної діяльності та змістовних життєвих настанов, високого рівня активності й емоційної заангажованості в навчально-пізнавальній діяльності, створенню умов для активного самостійного набуття учнями загальнонаукових та професійних знань, навичок та вмінь.

Використання методів активізації сприяє впровадженню в дидактичний процес технологій особистісно орієнтованого навчання та забезпечує особистісну спрямованість кожного навчального заходу. Під час проведення особистісно орієнтованого навчального заняття викладач повинен з повагою ставитися до будь-якого висловлювання учня з обговорюваної теми. В таких умовах студенти прагнуть бути «почутими», без вагань висловлюватимуть свої думки, пропонуватимуть, не боячись помилитися, свої варіанти для обговорення.

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності – це сукупність прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на студентів, що (порівняно з традиційними методами навчання) першою чергою спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих навичок та вмінь нестандартного розв'язання певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування.

Тема 10. Організаційні форми навчання. Урок. Лекція. Семінар.

Ефективність навчально-виховної роботи визначається не тільки методами викладання-учіння, а також і формами його організації. Форма організації навчання як дидактична категорія означає зовнішній бік організації навчального процесу, пов'язаний з кількістю учнів, часом і місцем навчання, а також із порядком його здійснення. Форма організації навчання – спосіб організації навчальної діяльності, що регулюється певним

розпорядком; зовнішнє вираження погодженої діяльності педагогів й учнів, здійснюється в певному порядку й у певному режимі. Загальноприйнятими формами організації навчальної роботи є: колективна – лекції й семінарські заняття у вузі, екскурсії, факультативні заняття й т.п.; індивідуальна – самостійна робота, дипломні й курсові проекти. Вибір форм організації навчання обумовлюється: завданнями освіти й виховання, особливостями змісту різних предметів і їхніх окремих розділів, конкретним змістом занять, складом, рівнем підготовки й можливостями учнів. Класно-урочна форма навчання. З формуванням урочної системи навчання в педагогіці почали використовувати такі поняття, як навчальний рік, навчальний день, урок, перерва, чверть, канікули, її ефективність була настільки очевидною, що незабаром вона стала головною в школах багатьох країн світу. Белл-Ланкастерська система взаємного навчання. Ґрунтується на ідеї Я.А. Коменського про можливість залучення кращих учнів до навчання інших. Суть її в тому, що через гостру недостачу вчителів один учитель навчав 200-300 учнів різного віку. У першій половині дня він займався із групою старших учнів, у другій половині дня кращі учні займалися з молодшими, передаючи їм отримані знання. Мангеймська форма вибіркового навчання. Виникла наприкінці ХІХ в. як спроба відмовитися від класно-урочної системи. Уперше була застосована в німецькому місті Мангейм доктором Йозефом- Антоном Зиккінгером. Суть форми - учнів, залежно від їхніх здатностей і успішності, розподіляли по класах на слабких, середніх і сильних. Відбір здійснювався на основі спостережень, результатів психометричних обстежень, характеристик учителів і іспитів. Дальтон-План. Уперше застосований в 1903 р. в американському місті Дальтон Єленою Паркхерст. Ця система ґрунтується на забезпеченні кожного учня можливістю працювати індивідуально, у відповідності зі своїм темпом. Загального плану (розкладу) занять не було, колективна робота проходила протягом години, інший час учні вивчали матеріал індивідуально, звітуючи про виконання кожної теми перед учителем відповідного предмета. Бригадно-лабораторна форма навчання. У другій половині 20-х років ХХ ст. небагато змінений дальтон-план був використаний в організації бригадно-лабораторної форми навчання, що поєднувала колективну роботу бригади з індивідуальною роботою учнів. Розподілені на невеликі групи-бригади (по 5-7 чоловік), учні вчилися за спеціальними підручниками («робочими книгами»), виконували спеціально визначені вчителем денні, тижневі, місячні «робочі завдання» з кожного навчального предмету. Ця система знижувала роль учителя, не давала міцних знань, породжувала безвідповідальні відносини до навчання. Але окремі її елементи ефективні: групові завдання при виконанні лабораторних і практичних робіт, самостійне пророблення підручника, довідкової й допоміжної літератури.

Тема 11. Навчально-політологічний процес: профіль закладу.

Значення зв'язку викладання політології із профілем вищого навчального закладу. Необхідність урахування профілю закладу (факультету, інституту) у викладанні політології. Методологічні, педагогічні та психологічні засади зв'язку політології з профілем закладу (факультету, інституту).

Основні напрями та умови реалізації зв'язку викладання політології з профілем закладу (факультету, інституту). Особливості викладання соціально-політичних дисциплін у вищих навчальних закладах різного профілю — в гуманітарних, природничо-наукових, технічних, сільськогосподарських університетах тощо. Методична робота кафедр політології по забезпеченню зв'язку викладання з профілем підготовки спеціалістів. Врахування профілю закладу при розробці навчальних програм, текстів лекцій, планів семінарських занять, навчальних посібників тощо. Врахування профілю закладу у науково-дослідницькій роботі викладачів і студентів. Особливості врахування профілю закладу у викладанні на заочній формі навчання

Тема 12. Навчально-політологічний процес: методика підготовки і читання лекцій.

Лекція — провідна форма навчально-політологічного процесу. Виникнення

лекційного викладання та основні етапи його розвитку. Переваги і недоліки лекції. Основні функції навчальної лекції з соціально-політичних дисциплін: освітня, мотиваційна, виховна. Основні вимоги до вузівської лекції з соціально-політичних дисциплін.

Методика підготовки лекції. Основні етапи процесу підготовки лекції: визначення теми, мети і складання плану лекції; збирання, вивчення і відбір матеріалу; складання робочих записів. Тема лекції — складова соціально-політичних дисциплін як навчальної дисципліни. Визначення кола питань для розгляду в лекції та складання її плану. Структура лекції: вступ, основна частина, висновки, основні вимоги до її компонентів. Співвідношення змісту лекції з навчальною програмою і підручником. Написання тексту лекції. Значення робочих записів викладача, їх види і методика складання при підготовці до лекції.

Методика читання навчальної лекції. Формулювання теми, питань плану, мети і провідної ідеї лекції. Рекомендації щодо списку літератури. Дотримання логічної послідовності у викладі матеріалу, розкритті змісту питань основної частини лекції. Формулювання визначень. Аргументованість викладу матеріалу. Активізація пізнавальної діяльності студентів. Використання проблемних методів, засобів унаочнення і технічних засобів навчання. Закінчення лекції.

Викладач як суб'єкт лекції. Основні вимоги до мови лектора. Емоційність викладу матеріалу; налагодження контакту і зворотного зв'язку з аудиторією. Темп читання та обсяг навчальної лекції.

Особливості методики читання окремих видів лекцій з соціально-політичних дисциплін. Види навчальних лекцій з соціально-політичних дисциплін: вступна, установча, систематична (нормативна), оглядова, підсумкова. Особливості їх читання. Особливості методики читання лекцій студентам заочної форми навчання. Контроль за якістю лекцій як важлива складова частина навчально-методичної роботи кафедри. Форми контролю якості лекцій. Основні положення рецензії на навчальну лекцію.

Тема 13. Семінарські заняття з соціально-політичних дисциплін: методика їх підготовки і проведення.

Семінар як основна форма навчально-політологічного процесу. Функції семінарського заняття: освітня, контролююча, виховна. Освітні та виховні завдання, які розв'язуються за допомогою семінарських занять. Особливості семінару як форми навчання, його переваги і недоліки. Співвідношення між лекціями і семінарами.

Різноманітність форм семінарських занять з політології. Основні форми семінарів, їх переваги і недоліки. Необхідність упровадження активних форм семінарських занять, наприклад, ділова гра (її методичне й організаційне забезпечення). Особливості проведення семінарів за модульно-рейтинговою системою.

Методика підготовки до семінарського заняття. Основні етапи процесу підготовки викладача до семінару: визначення мети заняття, збирання і вивчення матеріалу, методична розробка. Методика складання плану семінарського заняття та основні вимоги до нього. Елементи структури семінару: вступ, обговорення питань, висновки, основні вимоги до них. Зміст і структура методичної розробки до семінарського заняття.

Методика проведення семінару. Початок семінарського заняття. Вступне слово викладача. Методика опитування студентів на семінарі.

Прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів на семінарі. Значення дискусій, які виникають на семінарському занятті, та роль викладача в їх проведенні. Заключне слово викладача. Контроль і оцінка знань студентів, їх значення. Завдання студентам з підготовки до наступного семінару. Загальні та індивідуальні завдання. Оптимальний обсяг літератури, яка рекомендується студентам до семінару.

Тема 14. Дискусія як ефективний метод проведення занять зі соціально-політичних дисциплін.

Дискусія (дослідження, розгляд) – спільне обговорення групою будь-якої теми, яка представляє спільний інтерес. Зіткнення різних ідей, думок під час дискусії; обговорення поглядів, концепцій, взаємовідносини між людьми.

Діалог – розмова між двома або кількома особами. Навчальний діалог може проходити у формі вигаданої суперечки двох історичних фігур або вчених, коли співставляються їх позиції, відстоюються погляди представників різних наукових шкіл.

Різноманітність техніки проведення дискусії, її початок, закінчення, форми проведення. Негативні сторони проведення дискусії. Роль викладача в організації проведення дискусії. Прийоми та методи проведення дискусії. Визначення правил проведення дискусії на відповідну тему. Групова взаємодія студентів, розподіл ролей серед студентів. Роль ведучого під час дискусії. Чотири основні стадії для розвитку навиків критичного мислення. Мозковий штурм. Психолого-педагогічні аспекти проведення дискусії.

• План вивчення навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин для денної форми навчання	Кількість годин для заочної форми навчання
1	<i>Предмет методики викладання соціально-політичних дисциплін</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 6</i>	<i>0 / 0 / 9</i>
2	<i>Педагогічні засоби викладання соціально – політичних дисциплін</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 6</i>	<i>0,5 / 0,5 / 9</i>
3	<i>Використання технічних засобів навчання</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 6</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
4	<i>Викладач як суб'єкт педагогічного процесу. Основні вимоги</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 6</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
5	<i>Етика взаємовідносин викладача і студента</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
6	<i>Психологічні проблеми взаємодії викладача і студента в процесі навчання: демократія і дисципліна</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
7	<i>Закони, закономірності і принципи навчання соціально – політичних дисциплін</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
<i>Модульний контроль</i>				
8	<i>Методи викладання соціально –</i>	<i>л / пр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>

	<i>політичних дисциплін</i>			
9	<i>Активні та інтерактивні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності</i>	<i>л / нр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
10	<i>Організаційні форми навчання. Урок. Лекція. Семінар</i>	<i>л / нр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
11	<i>Навчально-політологічний процес: профіль закладу</i>	<i>л / нр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
12	<i>Навчально-політологічний процес: методика підготовки і читання лекцій</i>	<i>л / нр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
13	<i>Семінарські заняття з соціально-політичних дисциплін: методика їх підготовки і проведення</i>	<i>л / нр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0,5 / 0,5 / 10</i>
14	<i>Дискусія як ефективний метод проведення занять зі соціально-політичних дисциплін</i>	<i>л / нр / срс</i>	<i>2 / 2 / 7</i>	<i>0 / 0 / 10</i>
<i>Модульний контроль</i>				
<i>Підсумковий контроль</i>		<i>Екзамен</i>		
• Самостійна робота				
<i>Самостійна робота – це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує в кожному змістовному модулі перелік тем (на основі опрацювання інформаційних джерел веде пошук відповідей на актуальні питання, вирішує практичні питання, складає тести, вирішує задачу або ситуаційну вправу, виконує інші завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, лекцій, практичних занять). Головною метою самостійної роботи є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його вмій, знань і навичок.</i> <i>Під час вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання соціально-політичних дисциплін» виокремлено такі види самостійного навчання студента:</i> <i>1) відпрацювання тем лекцій та практичних занять, виконання практичних робіт;</i> <i>2) підготовка доповідей, презентація результатів власних досліджень та проекту;</i> <i>3) підготовка до модульного контролю та екзамену;</i> <i>4) робота з інформаційними джерелами та ін.</i> <i>Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен студент у процесі навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі студентами, які оформили індивідуальний графік навчання.</i> <i>Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів</i>				

навчальних занять. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування студентами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки студент повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи студентів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання студентом самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Студенти мають змогу отримати завдання та завантажити свої напрацювання в систему дистанційного навчання (moodle) НУ «Запорізька політехніка» (<https://moodle.zp.edu.ua/>).

Теми	Кількість годин для денної форми навчання	Кількість годин для заочної форми навчання
Тема 1. Предмет методики викладання соціально-політичних дисциплін	6	9
Тема 2. Педагогічні засоби викладання соціально – політичних дисциплін	6	9
Тема 3. Використання технічних засобів навчання	6	10
Тема 4. Викладач як суб'єкт педагогічного процесу. Основні вимоги	6	10
Тема 5. Етика взаємовідносин викладача і студента	7	10
Тема 6. Психологічні проблеми взаємодії викладача і студента в процесі навчання: демократія і дисципліна	7	10
Тема 7. Закони, закономірності і принципи навчання соціально – політичних дисциплін	7	10
Тема 8. Методи викладання соціально – політичних дисциплін	7	10
Тема 9. Активні та інтерактивні методи активізації навчально –пізнавальної діяльності	7	10
Тема 10. Організаційні форми навчання. Урок. Лекція. Семінар	7	10
Тема 11. Навчально-політологічний процес: профіль закладу	7	10
Тема 12. Навчально-політологічний процес: методика підготовки і читання лекцій	7	10
Тема 13. Семінарські заняття з соціально-політичних дисциплін: методика їх підготовки і проведення	7	10
Тема 14. Дискусія як ефективний метод проведення занять зі соціально- політичних дисциплін	7	10
Разом	94	138

Консультативна допомога студенту надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій <https://zp.edu.ua/kafedra-zaqalnopravovyyh-ta-politychnykh-nauk/>;
- листування за допомогою електронної пошти kafedra_zpn@zp.edu.ua (у форматі 24/7);
- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації (за графіком консультацій викладача).

• Система та критерії оцінювання курсу

Зведена таблиця набору балів за семестр

Бали за навчальний семестр	Розподіл балів за змістовними модулями	
Вид заняття	1 зміст. модуль (максимум балів)	2 зміст. модуль (максимум балів)
Поточний контроль	60	60
Модульний контроль (МК)	40	40
Всього по змістовним модулям 1 та 2	100	100
Всього за вивчення дисципліни	100 (ЗМ1 + ЗМ2 / 2)	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
85-89	добре	
75-84		
70-74		
60-69	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

• Політика курсу

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента). Відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). Самостійну роботу студент виконує у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua/>). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика дедлайнів. Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової,

творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях.

Політика дотримання прав та обов'язків студентів. Права і обов'язки студентів відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»

(https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і студентом в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання

персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».